

Πρεσβ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΤΑΤΣΗ

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

6

ΚΛΟΣΕΙΣ "ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΥΠΟΥ",
ΑΝΙΓΓΟΣ 10 - 10677 ΑΘΗΝΑΙ 1993

Πρεσβ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΤΑΤΣΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 55731
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 18/8/2014
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 914.965 ΤΑΤ

Κωδ. 8965

ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΗΠΕΙΡΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΥΠΟΥ",
ΚΑΝΙΓΓΟΣ 10 - 10677 ΑΘΗΝΑΙ 1993

Στὸ φυλάκιο τῆς Κακαβιάς ἔχω πάει πολλές φορές τοὺς τελευταίους μῆνες. Ἀπὸ τότε ποὺ ἄνοιξαν τὰ σύνορα καὶ ὁ κόσμος τῆς Ἀλβανίας ἔρχεται σχεδὸν ἐλεύθερα στὴ χώρα μας, ὅλα ἔχουν ἀλλάξει. Ἡ Κακαβιά μέχρι χθὲς ἦταν πικρὸς τόπος. Τώρα ἔγινε τόπος συνάντησης καὶ χαρᾶς. Παλιότερα πήγαινες ἐκεῖ κι ἔκλαιγες, γιατί δὲν μπορούσες νὰ περάσεις πέρα ἀπ' τὸ σύνορο. Μοναδικὸς τρόπος «ἐπικοινωνίας» ἦταν ν' ἀνεβεῖς στὴν ταρατσα τοῦ δικοῦ μας φυλακίου καὶ νὰ ἐρευνήσεις μὲ τὰ κιάλια σου τοὺς φρουροὺς τῆς Ἀλβανίας, τοὺς ἡλιοψημένους καλλιεργητὲς τῆς γῆς καὶ τὰ ἀπέναντι χωριὰ τῆς Δρόπολης. Νὰ δεῖς, μὲ ἄλλα λόγια, τὴ δυστυχία. Στίς μέρες μας ὅμως μπορεῖς νὰ πλησιάσεις τὴ δυστυχία καὶ νὰ τὴν ψηλαφίσεις. Ἀλλὰ καὶ κάτι ἀκόμη περισσότερο· σὲ πλησιάζει ἐκείνη, ἀφοῦ χιλιάδες εἶναι οἱ Βορειοηπειρῶτες καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ποὺ κυκλοφοροῦν ἀνάμεσά μας. Ὡστόσο, νομίζω, ὅτι ἀξίζει τὸν κόπο νὰ καταγράψω κάποιες ἐμπειρίες ποὺ ἀπέκτησα ἀπὸ τὶς πολλές μου ἐπισκέψεις στὴ Βόρειο Ἡπειρο, γιατί εἶναι διαφορετικὲς ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἀπέκτησαν οἱ περισσότεροι Ἕλληνες μετὰ ἀπὸ τὸν συγχρωτισμὸ τους μ' αὐτούς. Καὶ τοῦτο, γιατί ἀλλιῶς ζεῖς τὸν ἄνθρωπο στὸν τόπο του κι ἀλλιῶς μετανάστη.

27 Μαΐου 1991. Σήμερα θὰ πανηγυρίσει τὸ μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος στὴν Πέπελη. Τὸ πρόγραμμά μας εἶναι νὰ φτάσουμε ἐκεῖ. Τὰ δυὸ μικρὰ λεωφορεῖα περνοῦν τὴν κόκκινη μπάρα τῆς Ἀλβανίας καὶ σταματοῦν στὸ τελωνεῖο τῆς. Βρισκόμαστε σὲ ξένο ἔδαφος. Χωρὶς πολλοὺς ἐλέγχους παίρνουμε τὸν κατήφορο καὶ κατευθυνόμαστε πρὸς τὴν Πέπελη.

Κάνω τὸ σταυρό μου μὲ συγκίνηση. Σήμερα γίνεται

πραγματικότητα ένα παλιό μου όνειρο. Από μαθητής του Δημοτικού Σχολείου άκουγα για τή Βόρειο Ήπειρο και τὸ δικτατορικό καθεστὼς τῆς Ἀλβανίας και πάντα ἔτρεφα ἀγάπη για τὸς ἀνθρώπους αὐτῆς τῆς χώρας. Περισσότερα ὅμως εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὸν ἱερέα πατέρα μου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν κακὴ τύχη νὰ εἶναι κρατούμενος σὲ στρατόπεδα τῆς Ἀλβανίας για μιὰ δεκαετία (1947 - 1957). Γνώριζα λοιπὸν καλά τὸ μαρτύριο τῶν ἀνθρώπων τῆς Βορείου Ἡπείρου ἀπὸ πολὺ παλιά. Καὶ οἱ νεώτερες πληροφορίες πὸ μᾶς ἔρχονταν ἀπὸ τὴ γειτονικὴ χώρα, ἐπιβεβαίωναν τὰ ὅσα εἶχα ὑπόψη μου.

Πλησιάζουμε τὸν ποταμὸ Δρίνο. Βαδιὰ ἢ συγκίνησή μου. Δὲν ἔχω οὔτε δισταγμοὺς οὔτε φόβους μέσα μου. Αἰσθάνομαι ὅμως πόνο για τούτη τὴ μικρὴ χώρα. Ἡ προπαγάνδα εἶχε θαυμαστὰ ἀποτελέσματα. Κατόρθωσε νὰ κρατήσει ἕναν ὀλόκληρο λαὸ στὴ νάρκη, καθυστερώντας ἔτσι τὴν πρόοδό του για πενήντα περίπου χρόνια!

Στὸ δρόμο μας συναντοῦμε τ' αὐτοκίνητα τῆς Ἀλβανίας. Εἶναι ἀρχαῖα και ἀσυντήρητα. Μετὰ ἀπὸ σύντομη διαδρομὴ κάνουμε τὴν πρώτη στάση στὰ Βρυσερά. Ἐδῶ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι τὰ λεωφορεῖα δὲν θὰ φθάσουν μέχρι τὸ μοναστήρι και γι' αὐτὸ θὰ χρειαστεῖ νὰ περπατήσουμε μιὰ ἀπόσταση. Συνεχίζουμε κάμποση ὥρα ἀκόμη και φθάνουμε σ' ἕνα γεφυράκι. Ἀπὸ ἐδῶ θὰ ὁδοιπορήσουμε. Χωρὶς γογγυσμό, ἀποφασισμένοι για ὅλα, μὲ τὴ διάθεση τοῦ ἱεραποστόλου και τὸ ἠθικὸ τοῦ νικητῆ, φορτωνόμαστε τὰ πράγματά μας· βαλίτσες μὲ ἱερὰ σκεύη και λειτουργικὰ βιβλία, χαρτοκιβώτια μὲ κομμένο ἀντίδωρο και εἰκόνες, γλυκά, τρόφιμα και διάφορα δῶρα.

Ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο ἀνεβαίνουμε στὸ βουνό. Ὁ πρῶτος κρατᾶει τὸν Ἐσταυρωμένο πὸ τὸν προορίζουμε για τὸ μοναστήρι. Ὁ τόπος εἶναι ἤσυχος. Ἐρημιὰ ἀπέραντη, πὸ θὰ τὴ ζήλευε και τὸ Ἅγιον Ὄρος. Προσπαθῶ ν' ἀκούσω τὴν ἤσυχία. Θέλω νὰ τηρήσω τὸ τυπικὸ τῆς μυστικῆς προσευχῆς. Δὲν τὸ πετυχαίνω. Μὲ διακόπτουν οἱ λαχανιασμένες ἀναπνοὲς τῶν συνοδοιπόρων μου και οἱ στεγνὲς μορ-

φές τῶν ἐλάχιστων Βορειοηπειρωτῶν πού συναντοῦμε στὸ δρόμο μας καὶ μοῦ κινοῦν, ὅπως εἶναι φυσικό, τὴν περιέργεια.

Ὁ ἥλιος ἀνέβηκε ἀρκετὰ ψηλά. Ἐπιταχύνουμε τὸ βῆμα μας γιὰ νὰ φθάσουμε στὸ μοναστήρι ὅσο γίνεται πιὸ γρήγορα. Ὄταν τελείωσε ἡ ἀνηφόρα, βρεθήκαμε σὲ μιὰ μάχη ἀπ' ὅπου φαίνονταν τὸ παλιὸ μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ στὸ βάθος ἀριστερά, στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, οἱ τρεῖς μαχαλάδες τῆς Πέπελης. Ἐδῶ παίρνουμε μιὰ ἀνάσα. Ἡ ἀπόσταση πού ὑπολείπεται εἶναι τώρα κατηφορική. Οἱ προσκυνητὲς μᾶς περιμένουν μὲ χαρά. Καθὼς πλησιάζουμε τὸ μοναστήρι, συναντοῦμε ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἡλικιῶν, οἱ ὁποῖοι καρφώνουν τὰ μάτια τους πάνω μας. Μᾶς χαιρετοῦν μὲ ἐνθουσιασμό.

Ὁ ναὸς τοῦ μοναστηριοῦ διατηρεῖται σὲ καλὴ κατάσταση. Σώζονται καὶ μερικὰ ἄλλα κτίσματα πού παλιότερα χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὸ στρατό. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλὰ λιθοσώρια, ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει καὶ στὰ μοναστήρια πού βρίσκονται στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Μετά στὸ ναὸ ὅλα εἶναι τακτοποιημένα. Βλέπω τοιχογραφίες καὶ τέμπλο μὲ εἰκόνες. Προσκυνῶ καὶ ἱερὰ λείψανα.

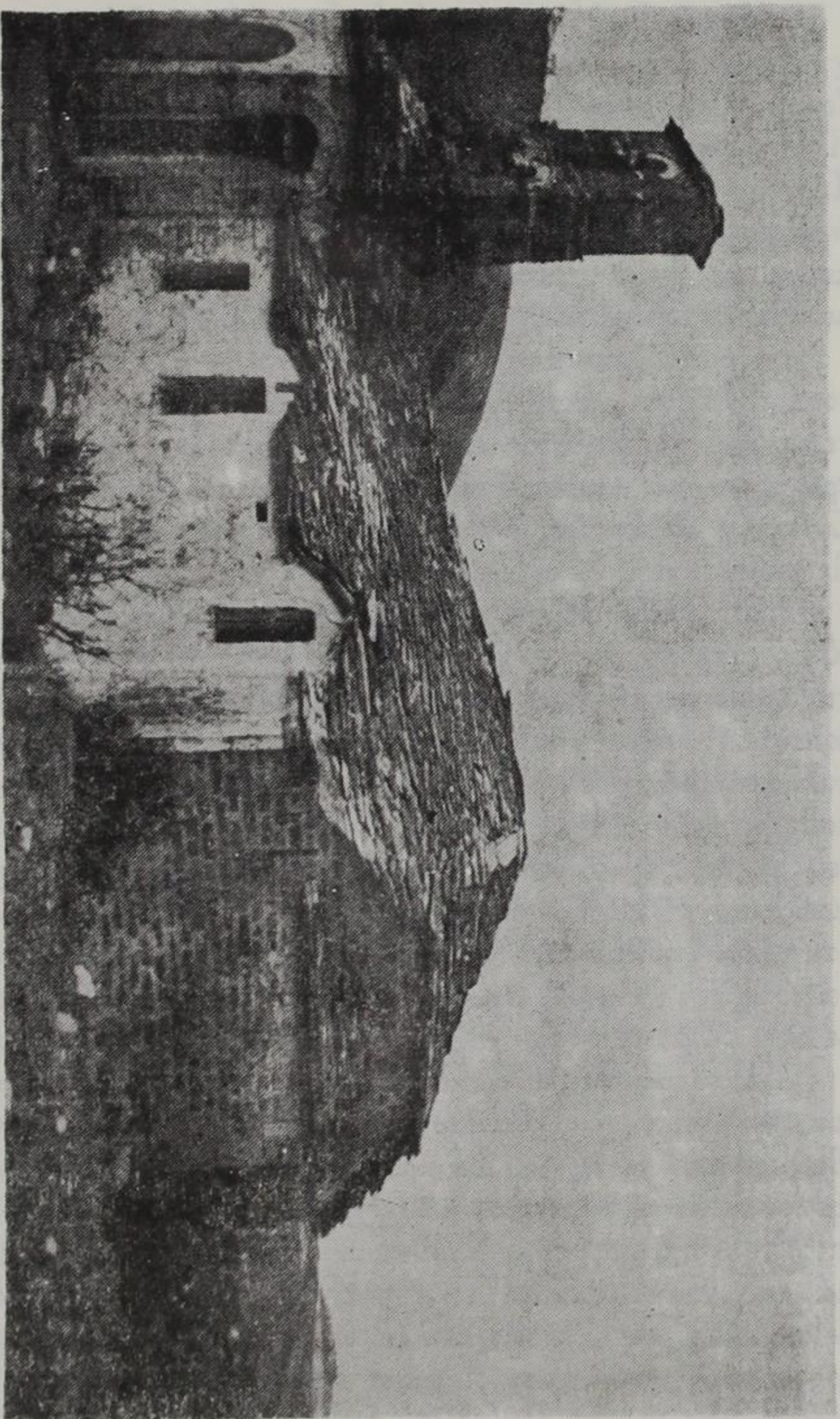
Λυποῦμαι πού δὲν ἔχω τὸ χρόνο γιὰ νὰ ἐρευνήσω καὶ νὰ καταγράψω ἱστορικὰ στοιχεῖα. Ἐκεῖνο πού ἰδιαίτερα μὲ ἐνδιαφέρει σήμερα εἶναι ἡ Λειτουργία. Ἀπὸ τὸ 1967 τὸ μοναστήρι παραμένει ἀλειτούργητο. Τώρα συνδέουμε τὴν κομμένη ἀλυσίδα τῆς παράδοσης. Τὸ γεγονός αὐτὸ τὸ ζοῦν ἔντονα καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, ὁ π. Χριστόδουλος Δεληγιάννης καὶ ὁ π. Νικόλαος Μέμος, οἱ ὁποῖοι καταφανῶς συγκινημένοι, ἀνοίγουν τὴν καρδιά τους καὶ μιλοῦν στοὺς ἀδελφούς μὲ θερμὰ λόγια.

Στὸ παγκάρι στέκονται οἱ ἐπίτροποι. Παίρνω ἓνα χειροποίητο κερὶ καὶ τὸ ἀνάβω. Εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ γιὰ τὴ σημερινὴ μέρα. Ἡ Λειτουργία τελεῖται στὸ ὑπαιθρο. Συμμετέχουμε οἱ τρεῖς ἱερεῖς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἓνας ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἡπειρο. Οἱ φωτογράφοι μας σκαρφαλώνουν στοὺς τοίχους καὶ τὴ στέγη τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ καμπάνες χτυποῦν ἀδιάκοπα. Γιορτάζουμε ὅλοι τὴν ἀνάσταση. Πάνω ἀπὸ

1.500 οί προσκυνητές, πού είναι ἀπ' ὅλη τή Δρόπολη καί ἀπό τήν περιοχή τῶν Ἀγίων Σαράντα. Οἱ περισσότεροι στέκονται γύρω, ἄλλοι εἶναι πάνω στοὺς χαλασμένους τοίχους. Οἱ νέοι μᾶς παρακολουθοῦν περίεργα. Οἱ γυναῖκες μέ τ' ἄσπρα μαντίλια συγκινοῦνται. Μετά τή Λειτουργία κήρυγμα, λόγοι καί προσφωνήσεις. Μιλᾶνε γιά τή μητέρα Ἑλλάδα, γιά τὸ Γένος καί γιά τήν Ὀρθοδοξία. Νιώθουμε ὅλοι περισσότερο Ἑλληνες.

Μοιράζουμε δῶρα στὰ παιδιά. Εἶναι πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅσα ὑπολογίζαμε, γι' αὐτὸ ἡ διανομὴ εἶναι μαρτυρική. Προσωπικὰ ἔχω ἐτοιμάσει 120 εἰκόνες κολλημένες σὲ ξύλο καί θέλω νὰ τίς μοιράσω στὰ παιδιά. Παράλληλα νέοι ἀπὸ τήν Πάτρα ἔχουν βιβλία, μολύβια καί τετράδια. Πρέπει νὰ γίνεῖ ἡ διανομὴ. Πῶς ὅμως; Πλημμύρα τὰ παιδιά. Καί κοντὰ στὰ παιδιά καί οἱ μεγάλοι, πού καί αὐτοὶ θέλουν νὰ πάρουν κάτι.

Τὰ βιβλία μοιράζονται εὐκόλα. Πειθαρχοῦν τὰ παιδιά στὶς ὑποδείξεις μας. Ἀρχίζω τίς εἰκόνες καί γίνεται χαλασμός. Χυμοῦν πάνω μου μικροὶ καί μεγάλοι. Προσπαθῶ νὰ τοὺς βάλω σὲ μιὰ σειρά, ἀλλὰ ἀποτυγχάνω. Ἡ κατάσταση ἐπιδεινώνεται καί ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἄνθρωποι πατοῦν πάνω στὰ χορταριασμένα χαλάσματα καί μέ τὸ παραμικρὸ σπρώξιμο χάνουν τήν ἰσορροπία τους. Πέφτουν ὅλοι μαζί. Ὁ ἰδρώτας στάζει, ἡ ἀναπνοή μου γίνεται δύσκολη καί τὸ μαῦρο ἀντερί μου χάνει τὸ χρῶμα του ἀπὸ τὰ χῶματα καί τίς πατημασιές. Προσπαθῶ νὰ βρῶ μιὰ διέξοδο πού θὰ μέ διευκόλυνε, χωρὶς ὅμως ἐπιτυχία. Τήν κάθε εἰκόνα πού βγάζω ἀπὸ τὸ σακκίδιο, τή διεκδικοῦν πέντε χέρια καί τήν παίρνει τελικὰ τὸ πιὸ δυνατό. Ὅλοι μέ παρακαλοῦν, ἀλλὰ καί ὅλοι μέ ἐμποδίζουν. Ἀποφασίζω νὰ διακόψω, νὰ μετακινήθω πιὸ πέρα, γιά λίγο ἀέρα. Δέν μ' ἀφήνουν. Κι ὅταν σὲ κάποια στιγμή ξεφεύγω, πάλι ἔρχονται κοντά μου. Ἀκούω ἀπὸ δεκάδες στόματα τή φράση: «Παππούλη, δῶσ' μου μιὰ εἰκόνα κι ἐμένα». Δίπλα μου καί κάποιος ἄλλος ἀδελφός μοιράζει δωράκια καί μοῦ φωνάζει: «Κι ἐγὼ ὁμοιοπαθῆς εἶμαι, πάτερ».

Τὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Τριᾶδος στὴν Πέφκαρη (1754).

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη μάζα αἰσθάνομαι εὐτυχίας, γιατί ἔχω τὴν αἴσθησις ὅτι κάτι προσφέρω στοὺς ἀδελφούς, ὅτι δίνω χαρά. Ἐλπίζω ὅτι τὸ γλυκὺ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας θὰ ἐνισχύσει τοὺς ἀδελφούς. Ὡστόσο ἡ ταλαιπωρία μου εἶναι μεγάλη. Διακόπτεται μετὰ ἀπὸ δύο ὥρες, ὅταν μὲ παίρνουν οἱ ἀρμόδιοι γιὰ φαγητό. Ἐκεῖνοι μὲ ἄγριο τρόπο ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά καὶ τοὺς μεγάλους καὶ μὲ ὀδηγοῦν στὸ ὑπαίθριο τραπέζι.

Συγκινοῦμαι ἀπὸ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὴ φροντίδα τους. Ὅ,τι καλύτερο ἔχουν, μᾶς τὸ προσφέρουν. Δὲν εἶχαμε τελειώσει τὸ φαγητό, ὅταν ἄρχισαν νὰ ἔρχονται δύο δύο, τρία τρία, τὰ παιδιά ἀπὸ πίσω μου καὶ νὰ ζητοῦν εἰκόνες. Συνεχίζω τὴ διανομή, ἀλλὰ τούτη τὴ φορὰ ἤσυχα καὶ χωρὶς συμπίεσεις.

Μετὰ ἀρχίζουν οἱ ὀργανοπαῖκτες. Τηρώντας τὸ παλιὸ ἔθιμο, θέλουν νὰ σύρουμε οἱ ἱερεῖς πρῶτοι τὸ χορό. Μὲ πλάγιο τρόπο ξεφεύγουμε ἀπὸ τὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή. Ἐπακολουθοῦν μακρὲς συζητήσεις στὸ πόδι. Οἱ ἀδελφοὶ ἔχουν πολλὰ νὰ μᾶς ποῦν. Θέλουν ἀκόμη νὰ βροῦν τρόπο γιὰ ν' ἀπασχοληθοῦν γιὰ λίγο στὴν Ἑλλάδα. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἄντρες ἔχουν πάει στὰ Ἰωάννινα ἀπὸ τὶς «ἐπίσημες» διαβάσεις τῶν βουνῶν. Ὁ ὀρίζοντάς τους ἔχει μεγαλώσει καὶ τώρα ζητοῦν συγκεκριμένες πληροφορίες. Τὰ προβλήματα τους δὲν ἔχουν τελειωμό. Ἄργα τὸ ἀπόγευμα ἀναχωροῦμε ἀπὸ τὸ μοναστήρι.

Ἀκολουθοῦμε ἄλλο δρόμο. Οἱ ὑπεύθυνοι μὲ ἀναγκάζουν ν' ἀνεβῶ σὲ ἀλβανικὸ αὐτοκίνητο. Δὲν ἀνέχονταν νὰ ὀδοιπορήσουν οἱ ἱερεῖς. Σὲ κάποια ἀπότομη στροφή, ποὺ ὁ δρόμος ἦταν κατηφορικὸς καὶ εἶχε βαδιὲς λακκοῦβες, οἱ 50 ἐπιβάτες τῆς καρότσας βρέθηκαν ὅλοι μαζὶ στὴ δεξιὰ μεριά, γεγονός ποὺ ἔκανε τὸ αὐτοκίνητο νὰ πάρει ἐπικίνδυνη κλίση καὶ ν' ἀκίνητοποιηθεῖ. Εὐτυχῶς δὲν μᾶς πῆρε ὁ γκρεμός. Ἀφοῦ κατέβηκαν οἱ μισοὶ ἐπιβάτες, συνεχίζουμε τὴν κἀδοδό μας γιὰ τὰ Βρυσερά.

Ἀπὸ ἐδῶ ἡ διαδρομὴ γιὰ τὸ Ἀργυρόκαστρο, ποὺ εἶναι ὁ τελευταῖος μας σταθμός, εἶναι ἄνετη καὶ ἐντυπωσιακὴ.

Ὁ δρόμος στενὸς ἀλλ' ἀσφαλτοστρωμένος. Δὲν ὑπάρχουν ὁμῶς διαχωριστικὲς γραμμὲς καὶ πινακίδες. Τ' αὐτοκίνητά μας φεύγουν ἐλεύθερα. Κάπου κάπου μᾶς προσπερνοῦν μερικὰ ἀφηνιασμένα φορτηγὰ κινέζικης κατασκευῆς, πὺ μετὰφέρουν στὶς καρότσες τοὺς ταλαιπωρημένους ἀνθρώπους. Οἱ Βορειοηπειρῶτες μᾶς χαιρετοῦν μ' ἐνθουσιασμό, ἐνῶ οἱ Ἄλβανοὶ μᾶς κοιτάζουν ψυχρὰ καὶ ἀδιάφορα.

Ἀριστερά μας τὰ χωριὰ τῆς Δρόπολης στὴ σειρά. Εἶναι χτισμένα στὸ φαλακρὸ καὶ πετρῶδες βουνό. Τὰ σπίτια λιθόκτιστα καὶ οἱ στέγες τοὺς μὲ πλάκες. Διακρίνονται σ' ὅλα οἱ ἐκκλησίαι. Πολλές, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν ντόπιοι πὺ συνταξιδεύουν μὲ μᾶς, εἶναι ἀπείραχτες. Ἄλλες ὅμως εἶχαν μετατραπῆ σὲ χώρους ἀποθήκευσης καὶ τώρα βλέπουμε νὰ ἔχουν φαγωμένη τὴν κόγχη τοῦ ἱεροῦ καὶ χτισμένα τὰ παράθυρα. Μερικὲς ἔχουν ὑποστῆ ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη σχεδὸν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή.

Συνεχίζουμε τὸ ταξίδι. Βλέπω τ' ἀμέτρητα πολυβολεῖα πὺ «κοσμοῦν» τὴν Ἄλβανία. Δὲν μπορῶ νὰ ἐξηγήσω τὴ σκοπιμότητά τους. Μοῦ λένε ὅτι αὐτὰ χαντάκωσαν τὴν ἀλβανικὴ οἰκονομία. Κάποιος τὰ ἔχει παρομοιάσει μὲ χελῶνες. Πρόκειται γιὰ θολωτὲς τσιμεντένιες κατασκευές, διαφόρων μεγεθῶν, πὺ ἀπὸ ἐπάνω ἦταν σκεπασμένες μὲ χῶμα. Λέω ἦταν, γιατί σήμερα μὲ τὴν κατάρρευση τοῦ καθεστῶτος ἐγκαταλείφθηκαν. Ἐφυγε τὸ χῶμα καὶ ξεπρόβηλαν. Αὐτὲς λοιπὸν οἱ τσιμεντένιες χελῶνες ὑπάρχουν παντοῦ καὶ δείχνουν τὴν ἐσφαλμένη πολιτικὴ τοῦ καθεστῶτος Χότζα. Ὁ δικτάτορας ἔλεγε στὸ λαό του ὅτι κινδυνεύει ἡ χώρα ἀπὸ τοὺς γείτονες καὶ ἰδίως τοὺς Ἕλληνες καὶ γι' αὐτὸ σὲ καιρὸ ἐπίθεσης πρέπει νὰ ἔχουν καταφύγια γιὰ νὰ σωθοῦν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ πολεμήσουν ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς εἰσβολεῖς. Ἄγνοοῦσε ἢ ἤθελε ν' ἀγνοεῖ, ὅτι στὴν ἐποχὴ μας ὑπάρχουν τ' ἀεροπλάνα πὺ καθιστοῦν ἄχρηστα τὰ τσιμεντένια καταφύγια - πολυβολεῖα.

Ἀλγεινὴ ἐντύπωση μοῦ προκαλοῦν καὶ τὰ κρατικὰ κτίρια. Εἶναι ἄθλια. Ὅσα δὲν καταρρέουν, εἶναι ἀπεριποίητα. Κανεὶς δὲν δίνει σημασία. Ὅταν τὸ κράτος ζοῦσε, οἱ